

Himmeli^{2/2025}

Ruotsinsuomalainen seurakuntalehti
Sverigefinskt församlingsblad

Elämän
matkalla

—
På livets resa



Kaksi tapaa tulla ruotsinsuomalaiseksi

Två olika sätt att bli
sverigefinne

s. 10–11

Uskon- puhdistuksen lapsi

Barn av reformationen
s. 3–7



Ruotsin
kirkko



Elämän matkalla

Elämä on matka, eikä vähiten ruotsinsuomaisille. Jokaisella on takanaan oma tarinansa, pelkonsa, paremman elämän odotusta ja pettymyksiä, monenlaisia tunteita.

Toiset ovat tehneet aivan konkreettisen matkan jättämällä synnyinmaansa ja päätyemällä Ruotsiin. Toiset eivät ole vain lähteneet vaan tulleet tähän maahan syntymällä vähintäänkin kahden kulttuurin vaikutuksen piiriin, mutta samat ovat kysymykset kaikilla – jopa ruotsalaisilla.

Kuka minä olen? Riitänkö minä? Hyväksytäänkö minut? Milloin ja missä tunnen olevani perillä?

Tämän lehden sivuilla saamme tutustua muutamaan tarinaan. Nuori Olle Nyssönen lähti matkaan Suomen Leppävirralta rautavalimoon Ronnebyhyn 1960-luvulla. Nyt hän viettää eläkepäiviään Ludvikassa. Tunnettu artisti Markus Krunegård palaa dokumenttiohjelmassaan juurilleen Suomen Pelloon. Eipä tiennyt nuori Olle, nimestään huolimatta, että elämä kuljettaa häntä Ruotsissa. Eipä olisi uskonut, että Markus sanoisi mieluummin esiintyvän kahdeksalle suomalaiselle jossakin päin Suomea kuin suurelle joukolle Ruotsissa.

”Elämä on matka, nauti maisemista.”

Me kuvittelemme suunnittelevamme elämää. Kuitenkin elämässä niin moni asia tapahtuu sattumalta. Yksi valinta johtaa toiseen. Keitä tapaamme? Missä ympäristössä elämme? Milloin saamme kokea viimeisen kesämme?

Yllättävää on, että mitä kauemmin elämme, sitä enemmän ajatuksemme ja muistomme kiinnittyvät elämän kohtaamisiin: ihmisiin, asumuksiin ja luontoon. Suomalainen sananlasku sanoo: ”Elämä on matka, nauti maisemista.”

Luonto antaa välähdyksen elämän jatkuvuudesta ja ikuisuudesta.

Osa ruotsinsuomalaista tarinaa on myös Ruotsin kirkko, joka näyttäytyy hyvinkin erilaisena eri puolilla maata. Saamme tutustua Tukholman suomaaiseen seurakuntaan ja sen kirkkoon, joka on jo vuosisatojen aikana toiminut elävänä monumenttina kuninkaanlinnan naapurissa. Moni ruotsinsuomalainen on elämänsä matkalla avannut kirkon oven ja hakenut elämänsä sisältöä ja halunnut kulkea hetken matkaa yhdessä.

Elämämme matka jatkuu.

Manne Mali

På livets resa

Livet är en resa, inte minst för sverigefinländarna. Bakom sig har var och en av dem sin egen historia, sina rädslor, sina förväntningar på ett bättre liv och sina besvikelser, många slags känslor.

Vissa har gjort en helt konkret resa genom att lämna sitt fosterland och flytta till Sverige. Andra har inte gett sig av, utan har kommit till det här landet genom födseln och lever med minst två kulturer. Men alla ställer sig samma frågor – till och med svenskarna.

Vem är jag? Räcker jag till? Blir jag accepterad? När och var känner jag att jag är framme?

I den här tidningen får vi ta del av några av de här historierna. Den unge Olle Nyssönen lämnade Leppävirta i Finland för att arbeta på ett järnverk i Ronneby på 1960-talet. Nu lever han pensionärliv i Ludvika. I en dokumentärfilm återvänder den kände artisten Markus Krunegård till sina rötter i Pello i Finland. Inte visste den unge Olle, trots sitt namn, att livet skulle föra honom till Sverige. Och inte hade man trott att Markus skulle säga att han hellre uppträder inför åtta finländare någonstans i Finland än inför en stor publik i Sverige.

Vi tror oss planera livet. Ändå är det mycket i livet som sker av en slump. Ett val leder till ett annat. Vilka människor möter vi? Vilken miljö lever vi i? När får vi uppleva vår sista sommar?

Det som är överraskande är att ju längre vi lever, desto mer fästs våra tankar och minnen vid möten i livet: människor, hem och naturen. Ett finskt ordspråk säger: ”Livet är en resa, njut av vyerna.”

Naturen ger oss en glimt av livets kontinuitet och oändlighet.

”Livet är en resa, njut av vyerna.”

En del av den sverigefinska historien är också Svenska kyrkan, som ser väldigt olika ut på olika håll i landet. Vi får läsa om Finska församlingen i Stockholm och dess kyrka, som redan under flera århundraden har fungerat som ett levande monument bredvid Kungliga slottet. Många sverigefinländare har under sitt livs resa öppnat kyrkans dörr för att ge sitt liv innehåll och för att få gå en liten bit av vägen tillsammans.

Vårt livs resa går vidare.

Manne Mali

Toimitus/Redaktion Himmeli
Ruotsin kirkon ruotsinsuomalainen seurakuntalehti. Sverigefinskt församlingsblad ges ut av Svenska kyrkan.

Toimituskunta/Redaktionsråd
Jonatan Edlund, Anna Hellström, Eeva-Liisa Kettunen, Manne Mali, Kristiina Ruuti, Anna Toivonen

Taitto/Grafisk form
New Normal

Omslag/Kansikuva
Resväskan: Gustaf Hellsing/Ikon
Järnpojken: Kristiina Ruuti/Ikon



Foto: Kelli McClintock/Unsplash

Käytämme QR-koodeja

Skannaa QR-koodi puhelimellasi tai tabletillasi. Näin pääset verkkosivulle, joka on liitetty artikkeliin.

Vi använder QR-koder

Skanna QR-koden med din mobil eller surfplatta, så kommer du till den webbsida som är kopplad till artikeln.

Tukholman suomalainen seurakunta – uskonpuhdistuksen lapsi

Vuonna 1561 Tukholman suomalainen vähemmistö sai jumalanpalveluskäyttöön Pyhän Gertrudin kiltatalon, mikä merkitsi merkittävää käännekohtaa uskonpuhdistuksen ja suomenkielisen hengellisen elämän kannalta. Tämä rakennus toimi suomalaisen seurakunnan kirkkona, ja sen saaminen omaan käyttöön nähdään usein uskonpuhdistuksen päätepisteenä Tukholmassa.

Aiemmin Tukholmassa oli vain yksi seurakunta, johon kaikki kaupungin asukkaat kuuluivat. Nyt voitiin puhua olemassa olevasta suomalaisesta seurakunnasta, eikä enää Tukholman seurakunnan suomenkielisestä osastosta.

Tukholman Saksalainen kirkko (Tyska kyrkan) sijaitsee entisessä Pyhän Gertrudin kiltatalossa, joka oli alun perin suomalaisen seurakunnan käytössä. Vuonna 1607 suomalaiset joutuivat luopumaan rakennuksesta, kun saksalainen seurakunta otti sen haltuunsa.

Suomalaiset siirtyivät tämän jälkeen Riddarholmenin fransiskaaniin entiseen luostarikirkkoon, joka tunnetaan nykyään nimellä Riddarholmskyrkan. Tämä kirkko toimi

suomalaisen seurakunnan tilapäisenä kirkkona vuoteen 1719 asti, jolloin he saivat uuden oman kirkkorakennuksen.

Riddarholmenin nöyryytykset

Tämän yli sadan vuoden aikana suomalainen seurakunta sai kokea monia nöyryyttäviä vaiheita, kun se joutui jakamaan kirkon Riddarholmenin seurakunnan kanssa. Suomalaisten oli aloitettava jumalanpalveluksensa miltei aamuyöstä. Ruotsalaiset halusivat siivota ja tuulettaa kirkon ennen kuin he voisivat astua kirkkoon. Väitettiin, että kirkonpenkeistä löytyi suomalaisten jäljiltä purutupakkaa, leivänpaloja ja jopa syöpäläisiä. Tämä kertoi tietysti suomalaisten hygieenisistä oloista tuohon aikaan.

Tahdottiin myös välttää kieliryhmien kohtaamisilta ja tappeluilta kirkonmäellä. Olen tavannut sanoa, että Suomi-Ruotsi-maaottelu sai alkunsa jo 1600-luvulla.

Kattokruunu valaisee yhä

Suomalaisen kirkon nykyisistä kattokruunuista yksi todistaa Riddarholmenin kirkossa 1600-luvulla koetuista nöyryyytyksistä. Suomalaisille tehtiin selväksi, että elleivät he hankkineet kirkon omaa kattokruunua, heiltä evättäisiin muidenkin valaisimien käyttö. Suomalaiset hankkivat ammattikuntiansa avulla vaaditun kattokruunun vuonna 1682.

Nyt se valaisee suomalaista kirkkoa yhtenä kolmesta kattokruunusta. Sen paikka on lähinnä alttaria.

Kohti omaa kirkkoa

Kun suomalaisten oli pakko luopua Pyhän Henrikin kirkosta, nykyisestä Saksalaisesta kirkosta, seurakunnalle luvattiin Jaakobin kirkko, Oopperatalon ja Kungsträdgårdenin vierestä. Lupausta ei koskaan lunastettu. Jaakobin kirkossa tosin vietettiin vuonna 1992 Ruotsin ensimmäinen Tuomasmessu, joka kokosi yli 300 kävijää.

Vuonna 1665 kuningas Karl XI julkaisi leskikuningatar Hedvig Eleonoran allekirjoittaman kirjeen. Siinä suomalaiselle seurakunnalle luovutettiin Helgeandsholmenilta tontti, jonne rakennettaisiin kirkko. Tällä paikalla on tätä nykyä Ruotsin Valtioapäivätaló.

Kirkon piirsi Nikodemus Tessin vanhempi. Sen kaksonen, Fredrikin kirkko, sijaitsee Karlskronassa. Suunnitelmat ylittivät seurakunnan taloudelliset mahdollisuudet ja työ jäi kesken. Rahat ehtivät loppua jo ennen kuin perustus saatiin valmiiksi – vain paalut ehdittiin lyödä. Valtioapäiväatalon alta löytyi 1970-luvulla paalutuksia, joiden arvellaan olevan suomalaisen kirkon perustuksia.

Suomen presidenttien vaakunat

Suomalainen seurakunta jatkoi siis edelleen elämäänsä vieraisissa, kunnes se taas joutui väistymään hienomprien tieltä. Hovi katsoi, että Riddarholmenin kirkko oli aivan liian arvokas vaatimattomalle suomalaiselle seurakunnalle. Siitä oli tullut kuninkaallisten hautakirkko. Gustav II Adolfin jälkeen sinne on haudattu suurin osa Ruotsin kuninkaallisista.

Kirkko on myös Serafimer-ritareiden vaakunakirkko. Sieltä löytyvät mm. kaikkien edesmenneiden Suomen tasavallan presidenttien vaakunat, jotka liitetään kokoelmiin aina heti presidentin kuoltua.



Foto: Kristiina Ruuti/Ikon

Riddarholmenin seurakunta teki selväksi: elleivät suomalaiset toisi kirkkoon omaa kattokruunua, he eivät saisi käyttää muitakaan valaisimia. Suomalaiset hankkivat ammattikuntiansa avulla vaaditun kattokruunun vuonna 1682. Nyt se valaisee suomalaista kirkkoa yhtenä kolmesta kattokruunusta. Sen paikka on lähinnä alttaria.

Finländarna lyckades med hjälp av sina hantverksgillan skaffa den nödvändiga ljuskronan år 1682. Idag lyser den upp Finska kyrkan närmast altaret, som en av tre ljuskronor.

Finska församlingen i Stockholm – barn av reformationen

År 1561 fick den finska minoriteten i Stockholm tillgång till Sankt Gertruds gilleshus, vilket innebar en betydande vändpunkt för reformationen och det finskspråkiga andliga livet. Byggnaden fungerade som kyrka för den finska församlingen, och dess tillträde betraktas ofta som slutpunkten för reformationen i Stockholm.

Tyska kyrkan i Stockholm är belägen i det tidigare Sankt Gertruds gilleshus, som ursprungligen användes av den finska församlingen. År 1607 tvingades finländarna lämna byggnaden när den tyska församlingen tog över. Därefter flyttade finländarna till franciskanernas tidigare klosterkyrka på Riddarholmen. Denna kyrka fungerade som en tillfällig kyrkolokal för den finska församlingen fram till år 1719, då de fick en ny egen kyrkobyggnad.

Förödmjukelserna på Riddarholmen

Under dessa över hundra år fick den finska församlingen utstå många förödmjukande episoder, när den delade kyrka med Riddarholmens församling. Finländarna tvingades börja sina gudstjänster redan i gryningen, eftersom svenskarna ville städa och vädra kyrkan innan de själva klev in. Det påstods att kyrkbänkarna efter finländarna var fulla av tuggtobak, brödbitar och till och med ohyra.

Man ville också undvika att språkgrupperna skulle mötas och börja slåss på kyrkbacken. Jag brukar säga att landskampen mellan Finland och Sverige började redan på 1600-talet.

Ljuskronan lyser än idag

En av ljuskronorna i Finska kyrkan idag vittnar om förödmjukelserna i Riddarholmskyrkan på 1600-talet. Det

klargjordes för finländarna att om de inte skaffade en egen ljuskrona till kyrkan, skulle de förbjudas att använda de andra ljuskällorna. Finländarna lyckades med hjälp av sina hantverksgillen skaffa den nödvändiga ljuskronan år 1682. Idag lyser den upp Finska kyrkan närmast altaret, som en av tre ljuskronor.

Mot en egen kyrka

När finländarna tvingades lämna Henriks kyrka, dagens Tyska kyrkan, lovades församlingen S:t Jakobs kyrka vid Operahuset och Kungsträdgården. Löftet infriades aldrig. Dock hölls där år 1992 den första Tomasmässan i Sverige, som samlade över 300 deltagare.

År 1665 publicerade kung Karl XI ett brev undertecknat av änkedrottning Hedvig Eleonora. I det tilldelades den finska församlingen en tomt på Helgeandsholmen. Där skulle en kyrka byggas. Idag står Sveriges Riksdagshus på den platsen.

Kyrkan ritades av Nicodemus Tessin den äldre. Dess tvilling, Fredrikskyrkan, finns i Karlskrona. Planerna var storslagna, men församlingens ekonomiska resurser små och arbetet avbröts. Man hann bara slå ner grundpälarna innan pengarna tog slut. På 1970-talet hittades pålverk under Riksdagshuset, som tros ha varit grunden till den finska kyrkan.

Finlands presidenters vapensköldar

Finska församlingen fortsatte alltså sitt liv i andras lokaler, tills den åter tvingades flytta undan för de mer prominenta. Hovet ansåg att Riddarholmskyrkan var alldeles för värdefull för den anspråkslösa finska församlingen. Den hade blivit kunglig gravkyrka. Efter Gustav II Adolf har de flesta svenska kungligheter begravts där.

Kyrkan är också vapenkyrka för riddare av Serafimerorden. Där finns bland annat vapensköldarna för alla avlidna presidenter i Republiken Finland.

Viimeiset pysäkit ennen muuttoa

Katariinan kirkkoa suomalaiset lainasivat 1719–1723. Södermalmilla asui paljon suomalaisia, joita myös on haudattu kirkon hautausmaahan. Heistä kertoo mustagraniittinen muistomerkki: ”Menneitten sukupolvien muistoksi”.

Aika Katariinan kirkossa jäi lyhyeksi, koska kirkko paloi. Vielä pariaksi vuodeksi seurakunta joutui pieneen Holmin kirkkoon. Se sijaitsi nykyisen Kansallismuseon paikalla.

”Höyhensaarille” –sanonnan tausta

Holmin kirkko oli merimiesten kirkko. Suomalaiset merimiehet kävivät ajan tavan mukaan kirkossakin, mutta tavallisin kohtaamispaikka oli sataman kapakka.

Purjehduskautena Skeppsbronilla oli ruuhkaa. Kaikki laivat eivätkin voineet kiinnittyä purkua tai lastaamista varten Skeppsbronin tai Södermalmin satamapaikoille. Purjealukset jäivät tällöin kauemmaksi redille odottamaan vuoroaan kiinnittyneinä lähisaarten rantaan.

Yksi ankkuripaikoista sijaitsi Fjäderholmenin läheisyydessä. Kun kapakkavierailu oli päättymässä, merimiehet saattoivat sanoa lähtevänsä nukkumaan ”höyhensaarille”, Fjäderholmenille. Tästä syntyi meille tuttu ilmaisu ”höyhensaarista”.

Pekka Turunen

De sista anhalterna före flytten

Finländarna fick låna Katarina kyrka mellan år 1719 och år 1723. På Södermalm bodde många finländare, och flera av dem har också begravts på kyrkogården. Ett minnesmärke i svart granit vittnar om detta: "Till minne av tidigare generationer."

Tiden i Katarina kyrka blev kort, eftersom kyrkan brann ner. I ytterligare ett par år fick församlingen hålla till i den lilla Holms kyrka som låg där Nationalmuseet står idag.

Bakgrunden till uttrycket "till fjäderholmarna"

Holms kyrka var sjömännens kyrka. De finska sjömännen gick i kyrkan enligt tidens sed, men deras vanligaste mötesplats var hamnkrogen.

Under seglingssäsongen var det trångt vid Skeppsbron. Alla fartyg kunde inte lägga till där eller vid Södermalms kajer för lastning och lossning. Segelfartygen fick då vänta på sin tur ute på redan, förankrade vid stränderna på närliggande öar.

En av ankarplatserna låg nära Fjäderholmarna. När krogbesöket led mot sitt slut kunde sjömännen säga att de skulle gå och sova på Fjäderholmarna. Därifrån uppstod vårt välkända uttryck "resa till fjäderholmarna" som en omskrivning för att gå till sängs.

Pekka Turunen



Foto: Arila Vågen (CC)

Fjäderholmarna on saariryhmä Lidingön kunnassa. Fjäderholmarna är en ögrupp i Lidingö kommun.



Foto: Kristina Ruuti / Ikon

Rautapoika – Tukholman pienin ulkoilmaveistos – on suosittu kohde. Sadottain turisteja käy vuosittain patsaan luona ja jättää sille lahjoja.

Järnpojken – Stockholms minsta skulptur – är en mycket populär turistattraktion i Stockholm. Varje år besöker hundratals turister platsen. Många lämnar en gåva.

Rautapoika

Bollhusstäppanilla, kirkon takana on puutarha ja seurakuntatalon sisäpiha. Siellä on Tukholman pienin patsas – Järnpojken, Rautapoika.

Patsas on vain 15 sentin korkuinen, mutta siitä on tullut Tukholman suomalaisen seurakunnan symboli. Seurakuntaan sen kuitenkin liittää vain sijainti.

Raudanluja luottamus

Mielessäni se symboloi sitä, että pieni voi olla suurta, kunhan tahto, kärsivällisyys ja luottamus seurakunnan Herraan on raudanluja. Kerran ruoste söi rikki patsaan kiinnityksen. Huomasin sen ajoissa ja nostin patsaan seurakuntatalon kassakaappiin uudelleenkiinnitystä odottamaan.

Liss Eriksson

Kuvanveistäjä Liss Eriksson kertoo, mitä Rautapoika kuvaa. Se on omakuva hänen lapsuudestaan. Kylmässä värjöttäen hän istui kädet jalkojen ympäri kietaistuina ja katseli kuuta kotinsa vinttihuoneessa Södermalmilla.

Liss Eriksson on muotoillut myös modernin alttariveistoksen uuteen ja palon jälkeen entisöityyn Katariinan kirkkoon.

Järnpojken

På Bollhustäppan, bakom kyrkan, finns en trädgård och innergården till församlingshuset. Där står Stockholms minsta staty – Järnpojken.

Statyn är bara 15 centimeter hög, men har blivit en symbol för Finska församlingen i Stockholm. Dock är det egentligen bara placeringen som kopplar den till församlingen.

Järnhård tillit

För mig symboliserar den att det lilla kan vara stort, så länge viljan, tålamodet och tilliten till församlingens Herre är järnhård. En gång rosta-de statyns fäste sönder och jag upptäckte det i tid. Jag tog in statyn i församlingshusets kassaskåp i väntan på att den skulle återmonteras.

Liss Eriksson

Skulptören Liss Eriksson berättade vad Järnpojken föreställer. Det är ett självporträtt från hans barndom. Frusen och hopkrupen med armarna om benen satt han på vinden i sitt barndomshem på Södermalm och tittade på månen.

Liss Eriksson har även skapat det moderna altarskulpturverket i den återuppbyggda Katarina kyrkan efter branden.

Pekka Turunen



Kuningas Carl XVI Gustaf on osallistunut sekä Suomalaisen kirkon 250-vuotisjuhlaan että seurakunnan 450-vuotisjuhlaan. Kuvassa vasemmalta: kirkkoherran apulainen Pekka Turunen, kuningas Carl XVI Gustaf ja kirkkoherra Paul Öhrnberg Suomalaisen seurakunnan 450-vuotisjuhlassa vuonna 1983.

Kung Carl XVI Gustaf har deltagit i både Finska kyrkans 250-årsjubileum och församlingens 450-årsjubileum. I bilden från vänster extra ordinarie adjunkt Pekka Turunen, kung Carl XVI Gustaf och kyrkoherde Paul Öhrnberg vid Finska församlingens 450-årsjubileum år 1983.

Suomalainen kirkko ja kuninkaalliset

Seurakunta vietti 450-vuotisjuhlaansa 1983. Nyt kunniavieraina olivat sekä Ruotsin kuningas että kuningatar. Ruotsin ja Suomen arkkipiispat johtivat juhla jumalanpalveluksen. Juhlat jatkuivat Kaupungintalon kultaisessa salissa kuninkaallisten läsnä ollessa.

Tuolloin seurakunnalla oli ollut lähes 260 vuotta ikioma kirkko. Mutta jo 1790-luvulla kirkon olemassaolo oli uhatuna. Kuningas Gustav III oli suurellisten ideoiden kuningas. Hän halusi tehdä Slottsbackenista loisteliaan linnanaukion, jota hänen patsaansa hallitsisi. Pois tieltä purettaisiin tietysti ensin Suuri Pallohuone ja suomalaisiksi kirkoksi muutettu Pieni Pallohuone. Tämän suunnitelman Gustav III ehti esittää ennen kuolemaansa maaliskuussa 1792.

Suuri Pallohuone purettiin

Toukokuussa hänen poikansa, kuningas Gustav IV Adolf, muistutti isänsä toivomuksesta. Suomalainen kirkko tulisi purkaa ja seurakunta saisi uudeksi kirkokseen entisen huutokauppakamarin Tyska brunnenin viereltä Vanhassakaupungissa. Samasta talosta tuli myöhemmin Ruotsin ensimmäinen synagoga.

Seurakunta ei vastannut mitään tähän esitykseen. Suuri Pallohuone purettiin kyllä vielä samana vuonna. Linnan pääportista näkyi vaatimaton suomalainen kirkko. Hovimarsalkka Axel von Fersenä tämä häiritsi ja hän halusi suomalaisen kirkon tilalle komeamman rakennuksen. Tuolloin elettiin vuotta 1806.

Riddarholmenin kirkkoa tarjottiin seurakunnalle

Kruunu tarjosi seurakunnalle uutta rakennusta kirkoksi. Taaskin seurakunta kieltäytyi. Vielä kerran, vuonna 1808, Axel von Fersenin ja Gustav IV Adolfin ehdotus jätettiin suomalaiselle seurakunnalle. Jos seurakunta purkaisi kirkkonsa Slottsbackenilla, se saisi yksin käyttöönsä Riddarholmenin kirkon.

Tuolloin seurakunnan avuksi tuli valtakunnan merkittävien juristi, Gabriel Poppius. Seurakunnan päättäjät olivat

jo vastaamassa myöntävästi, kun historian kulku pelasti Suomalaisen kirkon. Suomen sota syttyi helmikuussa 1808. Sodan päätyttyä 1809 Ruotsi oli menettänyt puolet valtakuntaa, eli Suomen. Pian joutui myös kuningas luopumaan kruunustaan.

Kuninkaiden kurja kohtalo

Kun minulla vuonna 2000 oli tilaisuus Suomen tasavallan presidentin valtiovierailun aikana keskustella kuningatar Silvian kanssa, hän kysyi seurakunnan historiasta. Kerroin näistä kirkonvaihtoehdotuksista.

Kuvailin näitä vaihteita, kun seurakunnalle tarjottiin vaihtoehtoja ja muuttoa Slottsbackenilta. Rohkenin myös kertoa, miten kävi kirkon hävittämistä suunnitelleille kruunun miehille:

Kuningas Gustav III murhattiin 1792, kuningas Gustav IV Adolf menetti kruununsa sekä puolet valtakuntaa 1809 ja myös marsalkka Axel von Fersen surmattiin 1810.

Joten: ”Rör inte min kyrka”.

Tänä päivänä iloitsimme siitä, että Ruotsin kuninkaalliset ovat osallistuneet Suomalaisen kirkon 250- ja seurakunnan 450-vuotisjuhliin.

Pekka Turunen



Foto: Peter Knutson/Kungl. Hovstaterna

Ruotsin nykyinen kuningas Carl XVI Gustaf on osallistunut Suomalaisen seurakunnan 250- ja kirkon 450-vuotisjuhlailaisuuksiin.

Sveriges nuvarande kung Carl XVI Gustaf har deltagit i både Finska kyrkans 250-årsjubileum och församlingens 450-årsjubileum.

Finska kyrkan och kungahuset

Församlingen firade sitt 450-årsjubileum år 1983. Hedersgäster var då både Sveriges kung och drottning. Ärkebiskoparna från Sverige och Finland ledde festgudstjänsten. Firandet fortsatte i Stadshusets Gyllene sal i de kungligas närvaro.

Vid det laget hade församlingen haft sin alldeles egna kyrka i nästan 260 år. Men redan på 1790-talet hotades kyrkans existens. Kung Gustav III var en man med storslagna idéer. Han ville förvandla Slottsbacken till ett praktfullt slottsplan, dominerad av en staty av honom själv. För att göra plats för detta skulle självklart både Stora Bollhuset och Lilla Bollhuset, som då fungerade som finska kyrkan, rivas. Denna plan hann Gustav III presentera före sin död i mars 1792.

Stora Bollhuset revs

I maj samma år påminde hans son, kung Gustav IV Adolf, om sin fars önskan. Finska kyrkan skulle rivas och församlingen skulle i stället få den tidigare auktionskammaren vid Tyska brunnen i Gamla stan som ny kyrka. Samma byggnad kom senare att bli Sveriges första synagoga.

Församlingen svarade inte på detta förslag. Stora Bollhuset revs dock redan samma år. Därmed blev den blygsamma finska kyrkan fullt synlig från slottets huvudentré. Detta störde hovmarskalk Axel von Fersen, som ville ersätta kyrkan med en pampigare byggnad. Året var då 1806.

Riddarholmskyrkan erbjöds församlingen

Kronan erbjöd församlingen en annan byggnad att använda som kyrka. Men församlingen avböjde. Ån en gång, år 1808, lämnades ett förslag från Axel von Fersen och Gustav IV Adolf till finska församlingen. Om kyrkan på Slottsbacken revs, skulle församlingen få ensamrätt till Riddarholmskyrkan.

Vid detta tillfälle fick församlingen hjälp av rikets mest anseende jurist, Gabriel Poppius. Församlingens ledning var nära att tacka ja, men historiens gång kom att rädda den finska kyrkan. Finska kriget bröt ut i februari 1808. När kriget avslutades år 1809 hade Sverige förlorat halva sitt rike, det vill säga Finland. Strax därefter tvingades kungen abdikera.

Kungarnas dystra öde

När jag år 2000 fick tillfälle att tala med drottning Silvia i samband med Republiken Finlands presidents statsbesök, frågade hon om församlingens historia.

Jag berättade om tiden när man med olika alternativ ville få bort kyrkan från Slottsbacken. Jag vågade också nämna vad som hände med de kronans män som ville riva kyrkan: Kung Gustav III mördades år 1792, kung Gustav IV Adolf förlorade kronan och halva riket år 1809 och även marskalk Axel von Fersen lynchades år 1810.

Så: ”Rör inte min kyrka”.

Idag gläds vi över att Sveriges kungahus har deltagit i både Finska kyrkans 250-årsjubileum och församlingens 450-årsjubileum.

Pekka Turunen



Juhani Rekolan ajattelussa usko ja epäily kulkevat vierekkäin

Tukholman suomalaisen seurakunnan pappi Juhani Rekola tunnetaan erityisesti vähäosaisten ystävänä ja syvällisenä kirjoittajana. Kirjoituksissaan hän tarkasteli uskoa kaunokirjallisuuden, taiteen ja elokuvan kautta. Hänen ajattelunsa liikkui aina elämän perimmäisten kysymysten äärellä.

Juhani Rekola syntyi Viipurissa, mutta hänet vedettiin juuriltaan jo lapsena, kun hänen yksinhuoltajaäitinsä kuoli. Moneen kertaan muuttanut Rekola oli kokenut sekä kiusatuksi tulemistakin että ulkopuolisuutta. Omat vaikeutensa hän ymmärsi osana ihmiselämää, siihen kuuluvana traagisuutena.

Kiiltokuvakristillisyyttä ei Rekola kiinnostanut; usko ja epäily kulkevat hänen ajattelussaan vierekkäin. Kristitty ei säästy elämän vaikeuksilta, mutta hän ei silti elä ilman toivoa.

Emme voi ummistaa silmiämme

Rekolaan teki suuren vaikutuksen opiskelu Saksassa 1930-luvulla. Siellä hän näki, kuinka vaaralliset aatteet voivat kasvaa yhteiskunnassa. Rekola kirjoitti paljon valveilla olemisesta. Se merkitsee kriittisyyttä, rehellisyyttä ja asioihin perehtymistä. Maailman pahuuden edessä emme voi ummistaa silmiämme tai vain katsoa sivusta.

Valvominen on myös väärän lohdutuksen hylkäämistä. Kärsimys on todellista. Kaiken vaikean keskellä kuitenkin

myös kauneus on todellista; metsät humisevat ja kevään aurinko lämmittää kallioita.

”Kaiken vaikean keskellä kuitenkin myös kauneus on todellista; metsät humisevat ja kevään aurinko lämmittää kallioita.”

Enemmän kysymyksiä kuin vastauksia

Rekola vähätteli usein omaa elämäntyötään. Hän ei koskaan kutsunut itseään kirjailijaksi, vaikka esseistä kertyi useita kirjoja.

Hän perehtyi tekstiensä aiheisiin huolellisesti. Jokaista Kotimaa-lehdessä julkaistua artikkelia varten hän luki liki tuhat sivua kaunokirjallisuutta. Rekolalle kirjoittaminen ei

kuitenkaan ollut helppoa: Lyhyenkin tekstin muotoilu paperille oli tuskallista. Silti hän valitsi kerta toisensa jälkeen sanojen kanssa kamppailun.

Rekolan tekstit olivat persoonallisia, teräviä ja usein myös humoristisia, vaikka hän kirjoittikin vaikeista asioista. Hän ei halunnut tarjota valmiita vastauksia, vaan mieluummin inspiroi ihmisiä esittämään omia kysymyksiä ja ajattelemaan itse.

Kirjoittamista Rekola jatkoi elämänsä loppuun saakka; hänen kirjallinen perintönsä on rikas ja edelleen ajankohtainen. Rekolan muistotilaisuudessa vuonna 1986 Lehtisaaren kappelissa laulettiin viimeiseksi Rekolan omalla lempivirtenä Kulkurin valssi.

Metsät humisevat, armo virtaa edestäpäin, tulee meitä kohti ja kantaa.

Anna Toivonen

Juhani Rekola, teologian tohtori

- Syntyi Viipurissa 1916
- Eräjärven kirkkoherran Erkki Gummeruksen ja vaimonsa Siiri Gummeruksen kasvattipoika
- Sotilaspappi jatkosodassa
- Tukholman suomalaisen seurakunnan pappi 1956–1982
- Kuoli Helsingissä 1986

I Juhani Rekolas tänkande går tro och tvivel hand i hand

Juhani Rekola, präst i Finska församlingen i Stockholm, är känd framför allt som de mindre bemedlades vän och som en djupsinnig författare. I sina skrifter granskar han tron utgående från skönlitteratur, konst och film. Hans tankegångar kretsade alltid kring livets yttersta frågor.

Redan som barn rycktes Juhani Rekola ifrån sina rötter i Viborg efter att hans ensamstående mor tidigt gått bort. Rekola som flyttade många gånger hade upplevt både mobbning och utanförskap. Sina egna svårigheter uppfattade han som en del av människolivet, som något tragiskt som hörde till det.

Rekola intresserade sig inte för någon glansbildskristendom: tro och tvivel gick hand i hand i hans tänkande. En kristen skonas inte från livets svårigheter, men lever ändå inte utan hopp.

Vi kan inte vända bort blicken

Rekola påverkades starkt av sina studier i Tyskland under 1930-talet. Där bevittnade han hur farliga ideologier kan växa fram i ett samhälle. Rekola skrev mycket om vaksamhet. Det innebär kritiskhet, ärlighet och att sätta sig in i saker. Vi kan inte blunda inför världens ondska eller bara betrakta den från sidan om.

Vaksamhet handlar också om att avvisa falsk tröst. Lidandet är verkligt. Mitt bland allt det svåra är också det sköna verkligt: skogarna susar och vårsolen värmer klipporna.

*”Mitt bland allt
det svåra är också
det sköna verkligt:
skogarna susar och
vårsolen värmer
klipporna.”*

Fler frågor än svar

Rekola förringade ofta sitt eget livsverk. Trots att hans essäer fyllde många böcker kallade han sig aldrig författare.

Han undersökte grundligt de ämnen hans texter behandlade. Inför varje artikel som publicerades i tidningen Kotimaa läste han närapå tusen sidor skönlitteratur. Skrivandet var ändå inte lätt för Rekola: Att utforma även kortare texter var smärtsamt. Ändå valde han gång på gång att ge sig in i kampen med orden.

Rekolas texter var personliga, skarpa och ofta också humoristiska, trots att ha skrev om svåra ämnen. Han ville inte erbjuda färdiga svar, utan inspirerade hellre

människor till att ställa egna frågor och till att tänka själva.

Rekola fortsatte skriva under hela sitt liv; hans skriftliga arv är rikt och fortfarande aktuellt. Rekolas minnesgudstjänst år 1986 i Lövä kapell avslutades med att man sjöng Rekolas egen favoritpsalm Kulkurin valssi (Vagabondvalsens). Skogarna susar, där framme strömmar nåden, den kommer mot oss och den bär.

Anna Toivonen

Juhani Rekola, teologie doktor

- Född i Viborg 1916
- Fosterson till Eräjärvis kyrkoherde Erkki Gummerus och hans hustru Siiri Gummerus
- Fältpräst under fortsättningskriget
- Präst i Finska församlingen i Stockholm 1956–1982
- Dog i Helsingfors år 1986

Kaksi tapaa tulla ruotsinsuomalaiseksi

Kun suomalainen muuttaa Ruotsiin, hänestä tulee ruotsinsuomalainen. Se voi tapahtua nopeasti, mutta monilla se vie vuosia. Vielä pidempi tie voi olla Ruotsissa syntyneelle juuriltaan suomalaiselle. Vai onko se päinvastoin?

Tässä on kaksi miestä, joilla on edellytykset olla ruotsinsuomalaisia taustaltaan ja identiteetiltään. Olle on syntynyt Savossa Itä-Suomessa, Markus Norrköpingissä. Ollen sukunimi on Nyyssönen ja Markuksen Krunegård.

Kristilliset vaikutteet

Olle Nyyssönen juttelee mielellään, kun istumme kesällä autolautan kahvilassa matkalla Suomesta Ruotsiin. Hän kertoo elämän-

tarinaansa, vaikka en sitä pyydä. Hän on eläkkeellä, metallimies, joka on paluumatkalla synnyinseudultaan takaisin kotiin – Ruotsiin.

Markus Krunegård on artisti, jonka tuotannossa ensimmäisen albumin nimi – Markusevangeliet – kertoo kristillisen kulttuurin vaikutuksesta. Krunegårdin isä oli aikanaan Norrköpingissä kirkkoneuvoston puheenjohtaja. Niinpä lauluja nikkaroivan pojan teksteissä vilahtelevat raamatulliset sanat kuten

jumala, herra, halleluja ja piru. Elämän suurten kysymysten pohdinta on lauluissa läsnä. Suomalaisuus on äidin perua.

Nimellä on väliä

Olle Nyyssönen, 82, muutti Ruotsiin 22-vuotiaana töitä etsimään. Ruotsia hän ei osannut yhtään, mutta sukulainen auttoi alkuun. Työpaikkoja oli tarjolla 1960-luvulla ja pian savolainen oli sulattamassa rautaa Kockumin rautavalimossa Ronnebyssä.

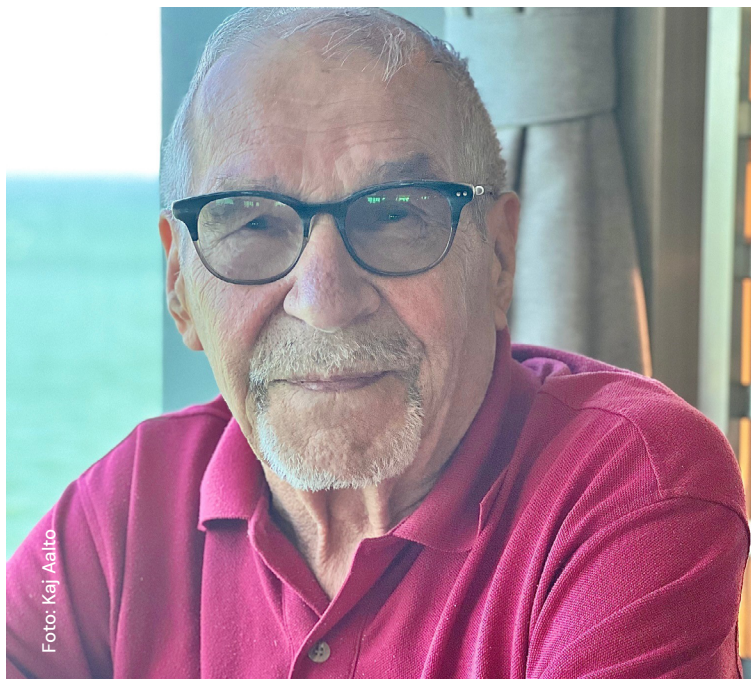


Foto: Kaj Aalto

Olle Nyyssönen muutti Ruotsiin töihin 22-vuotiaana ja on asunut maassa 60 vuotta.

Olle Nyyssönen flyttade till Sverige som 22-åring för att jobba. Nu har han bott 60 år i landet.



Foto: Sina Ostlund

Laulaja-lauluntekijä **Markus Krunegård** syntyi ruotsinsuomalaiseksi Norrköpingissä.

Sångaren och låtskrivaren **Markus Krunegård** föddes till sverigefinne i Norrköping.

Rautaisannoksen ruotsia mies sai työpaikalla, jossa ei ollut tuohon aikaan yhtään suomalaista. Kielikylpy tuotti tulosta, mutta kolmisen vuotta siinä meni ennen kuin hän koki pärjäävänsä ruotsilla.

– Ajattelepa, että minulle annettiin siellä Savon sydämessä Leppävirralla nimi Olle, hän päivittelee.

Syypää oli suomenruotsalainen setä, joka ehdotti Olle-nimeä, joka oli kuin enne. Ruotsissa nimestä on ollut hyötyä. Sen ansiosta on pääsyt sujuvammin juttuun ihmisten kanssa.

– Sukunimessä olikin sitten enemmän tavaamista: Niklas-Yngve-Yngve-Sigurd-Sigurd ... ja niin edelleen.

Sen verran hän kuitenkin oli ylpeä suomalaisuudestaan, ettei koskaan harkinnut sukunimen ruotsalaistamista. Hän on edelleen Nyysönen, takanaan 60 vuotta Ruotsissa. Asuinpaikka nykyään on Ludvika.

Albumi suomeksi

Markus Krunegårdin nimi kuulostaa hyvin ruotsalaiselta, vaikka sukunimi ei ole niitä yleisimpiä. Isä on ruotsalainen. Kyllikki-äiti puhui kotona suomea ja lapsuuden

kesät vietettiin Pohjois-Suomessa Pellossa sukulaisten luona. Tällä tavalla juurrutettiin suomalaisuutta, eikä isälläkään ollut mitään suomen kieltä vastaan.

Kevättalvella 2025 julkaistussa SVT:n dokumentissa ”Allt är bättre i Finland” hän kertoo tiestään ruotsinsuomalaiseksi. Krunegård säväytti 44-vuotiaana tekemällä lauluja myös suomeksi kokonaisen albumin verran.

Menestykseen laulajana hän nousi 2000-luvun alussa ruotsinkielisillä lauluilla. Vuonna 2023 ilmestynyt kokonaa suomenkielinen sooloalbumi ”Nokia & Ericsson” oli menestys ja siitä seurasi esiintymisiä Suomessa, melkoisesti julkisuutta ja paljon uusia kuulijoita.

Yksi kohtaaminen suomenkielisen esiintymisen jälkeen Tukholmassa painui artistin mieleen. Paikalla oli väkeä, jolla oli sama tausta kuin artistilla.

– Kävelin vessajonon ohi ja kolme miestä sanoi minulle, että tämä oli ensimmäinen kerta, kun he saivat olla ylpeitä suomalaisuudestaan. Tuntui, että se merkitsi ihmisille jotain, että joku tekee Ruotsissa jotain suomeksi, Markus Krunegård totesi SVT:n jutussa.

Kelluva raja

Rautavalimolta Olle Nyysönen lähti kahden vuoden kuluttua uudelleenkoulutukseen. Työura jatkui Stal Lavalin turbiinitehtaalla Finspångissa. Samalla tehtaalla oli parhaimmillaan töissä melkein koko Nyysösen perhe, Olle ja hänen vaimonsa ja kaksi lasta.

– Jäin sopimuseläkkeelle jo 59-vuotiaana, mutta työkavereiden kanssa on pidetty yhteyttä sen jälkeenkin. Keilaporukalla kokoonnuttii keilailemaan. Enemmistö ystäivistäni on ruotsalaisia.

Hyvin suomen kieltä ylläpitänyt Olle Nyysönen kokee kuitenkin olevansa enemmän ruotsalainen kuin suomalainen.

Ruotsinsuomalaisen haastatteleminen autolautalla Ruotsin ja Suomen välillä tuntuu kotoisalta. Tässä kelluvassa olotilassa odottaa jotain tulevaa ja samaan aikaan kaipaavat sitä mistä on lähtenyt. Mennyt sekoittuu toiveikkaaseen odotukseen. Tällaista se on, kun on kaksi kotimaata.

Kaj Aalto

Två olika sätt att bli sverigefinne

När en finländare flyttar till Sverige blir hen sverigefinne. Det kan ske snabbt, men för många tar det år. Ännu längre kan vägen vara för den som är född i Sverige med finska rötter. Eller är det tvärtom?

Detta är två män som har förutsättningar att vara sverigefinnar både vad gäller bakgrund och identitet. Olle är född i Savolax i östra Finland. Markus är född i Norrköping med efternamnet Krunegård. Olle heter Nyysönen.

Olle Nyysönen pratar gärna när vi sitter på ett kafé på Finlandsfärjan. Vi är på väg från Finland till Sverige och Olle berättar spontant om sin livresa. Han är pensionerad metallarbetare, och på väg från sitt fädernesland Finland hem till Sverige.

Magnus Krunegård, 46, däremot är artist och svarar inte på min intervjufrågan. Varför skulle okända Himmeli vara intressant?

Kyrkan har dock en plats i songwriter Krunegårds texter, som ger eko av kristen kultur: hans första album heter Markusevangeliet. Hans far var ordförande i kyrkorådet i Norrköpings församling. Kanske är det därför sångtexterna

vimlar av ord som gud, herre, halleluja och fan. I sångerna finns grubblerier över livets stora frågor. Det finländska är från mamma.

Namnet spelar roll

Olle Nyysönen, 82, flyttade till Sverige som 22-åring för att jobba. Han kunde ingen svenska, men det fanns en släkting som hjälpte honom att komma igång. Arbete fanns det gott om på 1960-talet och snart var han metallarbetare på Kockums jernverk i Ronneby.

Olle fick sitt stålbad i svenska på gjuteriet där han var enda finnen. Svenska lärde han sig men det tog tre år innan han kände att han klarade sig på det nya språket.

– Tänk att jag fick namnet Olle fast vi bodde i hjärtat av Savolax, säger Olle Nyysönen.

Han kan skylla på den finlandssvenska morbrodern som föreslog namnet Olle till pojken. I Sverige har namnet öppnat dörrar och det har varit lättare att komma igång med samtal på svenska.

– Efternamnet fick jag däremot alltid bokstavera, Niklas-Yngve-Yngve-Sigurd-Sigurd ... och så vidare.

Att byta efternamn var dock aldrig aktuellt. Så pass stolt var han över sitt finska påbrå. Alltjämt är han Nyysönen efter alla år i Sverige. Numera bosatt i Ludvika.

Ett album på finska

Markus Krunegårds namn låter väldigt svenskt även om det inte är det vanligaste. Hans far är svensk. Mamma Kyllikki pratade finska hemma och Markus fick följa med till Pello på somrarna. Där, på den finska sidan av Torneälven, finns mammas släktingar. Det var så han lärde sig finska och finsk kultur och det hade pappa inget emot.

I dokumentären "Allt är bättre i Finland" på SVT (2025) berättar han om sin väg till sverigefinne. Markus Krunegård överraskade som 44-åring med att skriva sånger på finska – ett helt album. Det var med svenska texter som han slog igenom i början av 2000-talet. Det helfinska albumet "Nokia & Ericsson" som kom 2023 blev en succé och ledde till framträdanden och stor publicitet i Finland. Dessutom många nya fans.

Ett möte efter en finskspråkig konsert i Stockholm minns han speciellt. På plats var det många människor som hade samma bakgrund som artisten själv.

– Jag gick förbi toakön och tre män sa till mig att det är första gången som de var stolta över att vara finländare. Det kändes som att det var viktigt för människor att någon gör något på finska i Sverige, sa Markus Krunegård i en artikel på SVT:s hemsida.

Flytande gränser

För Olle Nyssönen startade ett nytt kapitel när han omskolades efter två år på järnverket. Efter ett år tog han anställning på Stal-Laval turbinfabrik i Finspång. På den fabriken jobbade senare nästan hela hans familj, hans fru och två av barnen.

– Jag fick avtalspension som 59-åring, men jag har hållit kontakten med jobbkompisar. Vi samlades för att bowla. Merparten av mina vänner är svenskar, säger Olle Nyssönen.

Han har hållit sitt modersmål finska levande. Efter sex decennier i Sverige upplever han sig dock mer som svensk än finsk. Dialekten från Savolax har bytts till riksfinska.

Att intervjuas en sverigefinne på en färja mellan Sverige och Finland känns nästan som hemma. Det är detta flytande tillstånd mellan något som man ser fram emot något som man lämnat. Det som var och det man saknar flyter ihop med det som man hoppas på ska komma.

Så är det att ha två hemländer.

Kaj Aalto

Kahden kielen ja kulttuurin kasvatti

Astun Norrköpingissä vehreään, keltaista taloa ympäröivään puutarhaan aurinkoisena elokuun päivänä. Alueella on rauhallista ja luumupuun alla on varjoisaa.

Markus Krunegårdin vanhemmat, Sven-Anders ja Kyllikki, toivottavat tervetulleeksi ja pian pöydässä on tarjolla kahvia ja piimäkkä.

Pellon kylästä Norrköpingiin

Kyllikki kasvoi Pellossa, Tornionlaaksossa lähellä Ruotsin rajaa. Lapsia perheessä oli kymmenen eikä ollut mikään itsestäänselvyys, että tytär voisi opiskella toisella paikalla kunnalla. Kun hän valmistui maisteriksi, lehti-ilmoitus kotikielen opettajan virasta Norrköpingissä kutsui. Hän sai viran. Norrköpingissä oli tuohon aikaan paljon sinne muuttaneita suomalaisia. Myöhemmin Kyllikki opetti muitakin aineita.

Kesät Lapissa

Sven-Anders ja Kyllikki tapasivat Norrköpingissä. Sven-Anders, papin poika, oli ohjelmasihtööri ja sittemmin rehtori Norrköpingissä. He perustivat perheen ja saivat kaksi lasta: Markuksen ja Ainon.

Äiti puhui lapsille suomea, isä ruotsia. Kyllikki välitti koko perheelle kaipuun ja rakkauden Pellon pitäjään. Sinne matkustettiin joka kesä. Lapset uskoivat kauan, ettei kesää ole muualla kuin Lapissa.

Markus sanoitti jo varhain kaikkea näkemäänsä ja tunteensa. Kauppamatkalla hän kysyi äidiltään, kuinka pitkä matka olisi. Sen mukaan hän teki laulun kaikesta näkemästään niin, että se riitti koko matkan ajaksi.

Omia sävellyksiä varhain

Vanhempien mukaan Markus sai kehittää musikaalisuuttaan vapaasti. Pianotunteja hänelle antoi Norrköpingin kanttori Pertti Oksanen. Kun pojan olisi pitänyt soittaa läksynä ollut "Für Elise", Markus sanoi, ettei ollut sitä harjoitellut. Sen sijaan hän halusi esittää oman sävellyksensä. Tähän Pertti tietysti suostui.

Markuksen tekstit ja sävelet nivoutuvat yhteen. Sanotuksissa soi suomalainen kaiho. Arkisten tapahtumien kuvaukset kertovat juurista Norrköpingissä ja Pellossa. Ihmisen hauraudessa kuvastuu hengellisyys, joka yhdistyy yhteiskuntakritiikkiin ja rakkauden kaipaukseen.

Anna Toivonen

Uppväxt med musik, språk och Pello

En solig augustidag stiger jag in i en lummig trädgård i Norrköping som omger ett gult trähus. Trots att det är mitt i ett bostadsområde är det lugnt och stilla och plommonträdet ger skugga i solen.

Markus Krunegårds föräldrar, Sven-Anders och Kyllikki, välkomnar mig in i huset och snart dukas det kaffe och "piimäkakku" (filmjölkskaka) på bordet.

Från Pello till Norrköping

Kyllikki är uppvuxen i Pello, i övre Torneådalen, i norra Finland intill den svenska gränsen. Hon är ett av tio syskon och det var inte helt självklart att hon skulle få börja studera på en annan ort.

När hon blev klar med sin filosofie magisterexamen råkade hon se en annons om ett arbete som hemspråkslärare i Norrköping. Hon fick tjänsten.

På den tiden fanns det 32 finskspråkiga hemspråkslärare i Norrköping; det fanns många nyinflyttade finländare i staden. Så småningom började Kyllikki även undervisa på svenska i flera ämnen.

Bara sommar i Lappland

Sven-Anders och Kyllikki träffades i Norrköping. Sven-Anders var prästson och arbetade som programsekreterare

och senare även som rektor i Norrköping. De bildade familj och fick två barn, Markus och Aino.

Kyllikki valde att tala finska med barnen och Sven-Anders i sin tur talade svenska. Kyllikki förmedlade till dem alla sin längtan och kärlek till Pello och varje sommar åkte familjen dit. Barnen trodde länge att det bara var sommar i Lappland.

Sonen Markus satte redan tidigt ord på allt han såg och kände. När de skulle till affären kunde han fråga sin mamma hur långt det var dit. Då valde han att göra en kortare eller längre sång av allt han såg omkring sig så det räckte hela vägen.

Komponerade egna sånger

Enligt föräldrarna fick Markus utveckla sin musikalitet på egen hand. Han tog dock pianolektioner av Pertti Oksanen, som var kantor i de finskspråkigas gudstjänster i Norrköping. När det var dags att spela "För Elise", berättade Markus för läraren att han inte hade övat stycket. I stället bad han Pertti att lyssna på ett som han själv hade komponerat. Det gjorde Pertti givetvis gärna.

Markus texter och toner hör nära ihop. Texterna har en finsk vemodig klangbotten. Beskrivningar av vardagsnära händelser speglar hans rötter i både Norrköping och Pello. Mänsklig skörhet med andliga undertoner blandas med samhällskritik och rop på kärlek.

Anna Toivonen



Foto: Anna Toivonen

Lehti-ilmoitus toi Kyllikin aikanaan Ruotsiin ja opettajan virkaan Norrköpingiin, ja siellä perhe-elämään Sven-Andersin kanssa.

För Sven-Anders och Kyllikki Krunegård är Norrköping lika mycket hemma som Pello i finska Lappland.



Niin lähellä, mutta ei kuitenkaan

Ruotsinsuomalainen lippu saa heilua pitkään saunani seinällä.

Den sverigefinska flaggan kommer att hänga kvar på min bastu länge.

Olen juuri kiinnittänyt uuden ruotsinsuomalaisen lipun pihasaunan seinään. Se sopii siihen hyvin, vaikka en olekaan ruotsinsuomalainen. Olen opetellut olemaan ruotsinsuomalainen ja pidän saunomisesta.

Olen sekoitus opeteltua ja perittyä ruotsinsuomalaisuutta. Olen keskellä kahta (tai useampaa) kulttuuria. Kulttuuri on mielenkiintoinen sana, jonka alkuperä on latinan sanassa "viljellä". Olen siis maaperä, jossa viljellään erilaisia tapoja elää.

Ruotsinsuomalaisuus tarkoittaa, että alkuperä on Suomessa, koti Ruotsissa sekä ymmärrys siitä, että näiden kahden sekoitus luo jotain omaa. Ruotsinsuomalainen elämä ja kulttuuri antavat tukevan maaperän perheelle, joka joskus fyysisesti lähti kotimaastaan, mutta ei koskaan sydämessään.

Ruotsinsuomalaisuutta ja suomalaisuutta ei voi periä, mutta sitä voi kuitenkin oppia. Jos haluaa oppia ja olla osa kulttuuria, pitäisi myös saada mahdollisuus kuulua siihen.

Islannin itärannikolla, korkeiden vuorten ympäröimän syvän vuonon lähellä, sijaitsee Seyðisfjörðurin kaupunki. Korkeiden vuorten takia aurinko katoaa kaupungista marraskuussa. Auringon säteet eivät yllä kaupunkiin ennen helmikuuta. Talvi on kylmä, pimeä ja tuulinen. Sanotaan että se, joka viettää vuoden kaupungissa ja vielä senkin jälkeen haluaa elää siellä, on aito Seyðisfjörðurin asukas.

Samaa avoimuutta ei löydy kaikkialla Pohjoismaissa. Erilaisuutta ei ole katsottu hyvällä, erityisesti kun periaate oli "yksi maa, yksi kieli". Ei ole ollut helppoa olla jotain muuta kuin ruotsinkielinen Ruotsissa.

Kohtaan yhä ihmisiä, jotka eivät voi ymmärtää miksi he, siis ulkomaalaiset joilla on eri äidinkieli, eivät voi oppia ruotsia. Miksi ruotsinsuomalaisilla pitää olla jumalanpalveluksia, joissa ruotsalaiset eivät ymmärrä mitä sanotaan? Sellainen tyhmyys suututtaa.

Moni suomalainen on tullut asumaan Ruotsiin ja tekemään töitä. Niin he ovat tehneet keskiajalta saakka, kun nykyinen Ruotsi oli suuren valtion länsipuolisko, jossa oli monta kieltä. Ruotsinsuomalaiset ovat edelleen tärkeä osa Ruotsia. Suomalaiset ovat puhuneet suomea siellä, minne he ovat menneet, kuten ruotsalaiset ovat lähteneet maailmalle oman kielensä ja alkuperänsä kanssa.

Mitä tapahtuu, kun kulttuurit kohtaavat? Kohtaaminen luo uteliaisuutta ja kiinnostusta, mutta myös vastustusta ja epäluuloa. Samaa jännitystä on ruotsinsuomalaisuudessa, mutta myös rakasta kilpailua,

varsinkin kun jääkiekon MM-kisat käynnistyvät. Kaikki ruotsinsuomalaiset eivät kannusta Suomea.

Toisinaan tulee sanottua tyhmästi, kun kohdataan tulisessa ottelussa, mutta taistelun jälkeen oivalletaan toisen vahvuus ja arvo. Useimmiten löytyy halua ymmärtää, mutta tulakseen osaksi jotain uutta, täytyy olla kiinnostunut toisesta.

Kiinnostukseni ruotsinsuomalaisuuteen löytyy kielestä. Sitä kautta olen oppinut niin paljon enemmän. Suomalainen, joka tuli tänne työntakia, on myös huomannut millaisia etuja paikallinen yhteiskunta ja ihmiset siellä antavat. Kun on kerran saanut maistaa hyvää, ei koskaan unohda uutta hedelmää.

Ruotsinsuomalainen lippu saa heilua pitkään saunani seinällä. Se on ihana muistutus siitä, että minusta on tullut jotain, mikä ei tullut äidinmaidon mukana.

Jonatan Edlund

Mitä haluat lukea Himmelistä?

Mikä on sinulle tärkeää? Haluamme pohtia kanssasi elämän suuria kysymyksiä. Voit lukea juttuja kristillisen kirkon elämästä ruotsinsuomalaisten näkökulmasta.

Mikä on sinun juttutoiveesi? Kerro se meille. Skannaa QR-koodi ja lähetä meille sähköpostia osoitteeseen kyrkokansliet.nationellaminoriteter@svenskakyrkan.se

Vad vill du läsa i Himmeli?

Vad är viktigt för dig? Tillsammans med dig vill vi reflektera över livets stora frågor. I Himmeli finns artiklar om kyrkolivet i Svenska kyrkan, med särskilt fokus på frågor som rör sverigefinländare.

Vad vill du läsa om i Himmeli? Berätta för oss. Skanna QR-koden och skicka oss ett mejl till kyrkokansliet.nationellaminoriteter@svenskakyrkan.se



Så nära men ändå inte

Jag har just satt upp min nyinköpta sverigefinska fasadflagga på bastuhuset. Där passar den bra, även om jag inte är sverigefinne. Jag har lärt mig att vara sverigefinne och jag tycker om att basta.

Jag är en blandning av det inlärda med sverigefinskheten och det ärvda. Jag står mitt i två (eller flera) kulturer. Kultur är ett intressant ord som kommer från latinets "att odla". Jag är alltså en bit mark, där det odlas olika sätt att leva.

Sverigefinskhet är att ha sitt ursprung i Finland, sin bostad i Sverige och att förstå att blandningen mellan dessa skapar något eget. Sverigefinskt liv och kultur ger stadig mark för den familj som en gång fysiskt lämnat sitt land, men aldrig lämnat det i sitt hjärta.

Sverigefinskhet och finskhet kan inte ärvas, men läras in. Den som vill lära sig och vara en del av en kultur, borde få möjlighet att också tillhöra den.

På Islands östkust finns en stad vid en djup fjord med höga berg, Seyðisfjörður. Varje november försvinner solen från staden på grund av bergens höjd. Solen når inte med sina strålar in i staden förrän i februari. Den kalla vintern är mörk och blåsig. Den som bor ett år i staden och därefter vill fortsätta leva där, räknas som äkta Seyðisfjörðurbo.

Samma öppenhet finns inte överallt i de nordiska länderna. Olikheter har inte setts med blida ögon, särskilt inte när principen "ett land, ett språk" användes. Det var inte lätt att vara annat än svenskspråkig i Sverige.

Fortfarande möter jag människor som inte förstår varför de, utlänningarna, de med annat modersmål inte kan lära sig svenska. Varför ska sverigefinnar ha gudstjänster där svenskar inte förstår vad som sägs? Jag blir arg över denna dumhet.

Många finländare kom till Sverige för att arbeta och bo. Så har det varit sedan medeltiden, då det nutida Sverige var den västra rikshalvan av ett stort rike med många språk. Sverigefinnar är fortfarande en omistlig del av Sverige. Finländare har talat finska dit de har kommit, liksom svenskar har begett sig ut i världen med sitt språk och ursprung.

Vad händer när kulturer möts? Det uppstår nyfikenhet och intresse, men också motstånd och misstänksamhet. I sverigefinskhet finns denna spänning, men också en kär rivalitet, inte minst när ishockey-VM sätter igång. Inte alla sverigefinnar hejar på Finland.

I mötets och matchens hetta sägs ibland dumma ord, men efter kampen inser man varandras styrka och värde. Viljan finns oftast där att förstå varandra, men för att bli en del av något nytt, måste man intressera sig för den andra.

Mitt intresse för sverigefinskhet finns i språket. Ur det har jag lärt mig så mycket mer. För en finländare som kom hit för arbetets skull har också upptäckt fördelarna med det lokala samhället och dess människor. Den som en gång har smakat på den goda, nya frukten glömmar den aldrig.

Den sverigefinska flaggan kommer att hänga länge kvar på min bastu. Den är en underbar påminnelse om att jag har blivit något som inte kom med modersmjölken.

Jonatan Edlund

Yhdessä olemme enemmän

”Kerro nyt ihmeessä, miten meitä ruotsinsuomalaisia kohdellaan Ruotsin kirkossa.” Tällainen haaste minulle esitettiin, kun eräs seurakuntalainen kirkkokahvilla selasi kännykkäänsä ja vastaan tuli kummallisia uutisia Ruotsin kirkosta. Jäin miettimään ...

Olen elänyt ja kulkenut matkaa Ruotsin kirkossa suomenkielisenä yli 30 vuoden ajan erityisesti Strängnäs ja Västerås hiippakuntien seurakunnissa. Kirkko näyttäytyy hyvinkin erilaisena eri paikoissa. Kirkolliset perinteet ja ennen kaikkea suomenkielisen työn edellytykset ja puitteet poikkeavat toisistaan.

Pienet resurssit todellisuutta

Silloin tällöin minua on yllättänyt se, miten vähän ruotsinkielisillä työntekijöillä on ymmärrystä, saati sitten halua kehittää seurakuntansa suomenkielisen toimintaa. Moni ruotsinkielinen pappi tai kirkkoherra on kulkenut työuransa läpi kohtaamatta suomenkielistä työtä, saati sitten, että olisi kokenut tai nähnyt sen osaksi seurakunnan perustehtävää.

Vahtimestareilla tuntuu olevan paras kuva työn tarpeellisuudesta. Tosin saattaa jumalanpalvelus jäädä pitämättä, jos seurakunta ei onnistu järjestämään paikalle vahtimestaria tai kanttoria.

Tänä päivänä koko Ruotsin kirkko painii samojen kysymysten edessä, jotka ovat ruotsinsuomaiselle kielivähemmistölle olleet arkipäivää jo kauan. Mistä saadaan pappeja seurakuntiin? Miten toimia pienin taloudellisin resurssein? Useimmiten ainoana vaihtoehtona nähdään leikkaaminen ja säästäminen, jopa ”tuottavan” toiminnan lakkauttaminen. Näissä toiminna useimmiten kärsimään joutuvat vähemmistöt. Vapautuvia virkoja ei täytetä, toimintarojoja pienennetään ...

Yhteistä hyvää

Tilastot, analyysit ja kirjelmät eivät näytä tehoavan, mitä voisi tehdä? Ei taida olla muuta keinoa kuin kohdata ja jakaa yhdessä elämää, tulla tutuksi. Miettikäämme yhdessä, keitä kirkko haluaa palvella. Kirkko on maailmaa varten. Meillä kaikilla – niin suomenkielisillä ja ruotsinkielisillä – on mahdollisuus olla edistämässä yhteistä hyvää, jotta maailma olisi turvallisempi paikka elää.

Onko kirkolla varaa jättää ihmisiä ulkopuolelle kielellisin perustein?

Maailma olisi verrattomasti parempi paikka, jos olisimme ystävällisiä toisillemme. Oman navan tuijottamisen sijaan nostakaamme katse toiseen ihmiseen. Kolumnisti Laura Saarikoski tuo hienosti esille sen, että inhimillisyydessä on kyse lujuudesta erotuksena kovuudesta. Lujuutta on se, ettei ”santäillä ja syytellä, vaan kuunnellaan muita ja itseä.” (Helsingin Sanomat 2023)

Kaikki tutkimukset osoittavat, että varmin tapa kokea elämänsä merkitykselliseksi, on tehdä toiselle hyvää. Siinä sivutuotteena saattaa kokea hetkittäisiä onnen hetkiä. Emeritusprofessori Markku Ojanen sanoo, että ”katke-
roituminen on maailman luonnollisin asia. Ihmeellisin ja hienoin asia on se, ettei katkeroidu. Jos huomaa

ajattelevansa kauhean synkästi, mielialaa voi parantaa se, jos jaksaa tehdä hyvää muille ja itselleenkin. Ei per-
soona tietenkään tuosta vain muutu, mutta ei se muutu ilman tekemistäkään, mikäli muutokseen on tarvetta.” (Demokraatti 2017)

”Ei taida olla muuta keinoa kuin kohdata ja jakaa yhdessä elämää, tulla tutuksi.”

Paljon on myös vuosieni aikana tapahtunut hyvää Ruotsin kirkossa. Sen kertominen ei kuitenkaan paljon auta sitä, joka nyt kokee kirkon taholta pettymystä, epäoikeudenmukaisuutta ja jopa vääryyttä. Niistä joskus myöhemmin.

Arkkipiispa Desmond Tutu kiteyttää afrikkalaisen ajattelun suhteesta toiseen ihmiseen: ”Ubuntu-ihminen on avoin ja saatavilla toisille, toisten vahvistama, ei vaarannu toisten kyvyistä ja hyvyydestä, hänellä on kunnollinen itsetunto, joka tulee tiedosta, että hän kuuluu suurempaan kokonaisuuteen ja heikentyy kun toisia nöyryytetään tai halvennetaan ja kun toisia kidutetaan tai sorretaan.”

Manne Mali



Epäoikeudenmukaisuuden tai vääryyden kokemusta on vaikeaa pyyhkiä pois.

Upplevelsen av orättvisa eller oförrätt är svår att sudda ut.

Foto: Magnus Aronson/Ikon

Tillsammans är vi mer

”Berätta nu hur vi sverigefinländare blir bemötta inom Svenska kyrkan.” Så här utmanade en församlingsmedlem mig på kyrkkaffet efter att ha sett märkliga nyheter om Svenska kyrkan på mobilen. Det gjorde mig fundersam ...

Jag har levt som en finskspråkig inom Svenska kyrkan i över 30 år, särskilt i församlingar i Strängnäs och Västerås stift. Kyrkan ser väldigt olika ut på olika platser. De kyrkliga traditionerna och framför allt förut-sättningarna och ramarna för det finskspråkiga arbetet är olika.

Då och då har jag varit förvånad över hur lite förståelse, för att inte tala om vilja, de svenskspråkiga anställda har visat för att utveckla församlingens finskspråkiga verksamhet. Många svenskspråkiga präster och kyrkoherdar har gått igenom sina karriärer utan att ha kommit i kontakt med det finskspråkiga arbetet, än mindre upplevt eller sett

det som en del av församlingens grundläggande uppgift.

Det är vaktmästarna som verkar ha bäst förståelse för vikten av det här arbetet. Fast det kan ju hända att gudstjänsten uteblir om inte församlingen lyckas få tag på en vaktmästare eller en kantor.

I dag brottas Svenska kyrkan med samma frågor som redan länge har varit vardag för den sverigefinska språkliga minoriteten. Var ska man hitta präster till församlingarna? Hur ska man jobba med små ekonomiska resurser? Oftast menar man att det enda alternativet är att skära ner, spara och till och med lägga ned ”lönsam” verksamhet. Då är det oftast minoriteterna som blir lidande. Vakanta tjänster tillsätts inte, anslagen minskas ...

Statistik, analyser och skrivelser verkar inte ha någon effekt. Vad kan man göra? Det finns nog inget annat sätt än att mötas och dela livet

tillsammans, bli bekanta. Låt oss tillsammans fundera på vem kyrkan vill tjäna. Kyrkan är till för världen. Vi alla – både finskspråkiga och svenskspråkiga – har möjlighet att vara med och främja det gemensamma bästa, så att världen blir en tryggare plats att leva i.

Har kyrkan råd att stänga människor ute på språkliga grunder?

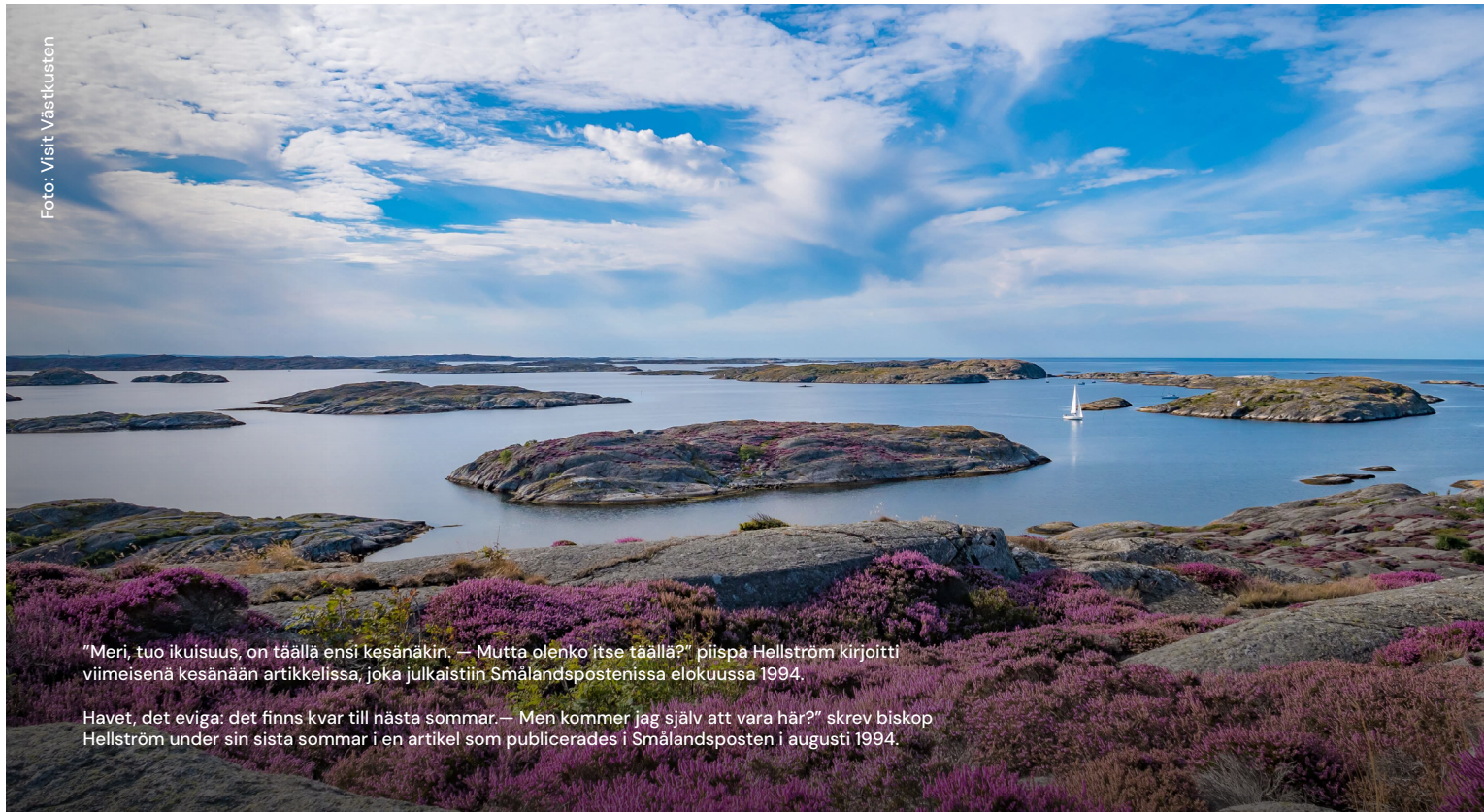
Världen skulle vara en mycket bättre plats om vi var vänliga mot varandra. Låt oss lyfta blicken från vår egen navel och se på andra människor. Krönikören Laura Saarikoski skriver fint att mänsklighet handlar om orubblighet till skillnad från hårdhet. Orubblighet handlar om att inte ”anklaga andra hit och dit, utan lyssna på andra och på sig själv.” (Helsingin Sanomat 2023)

All forskning visar att det säkraste sättet att uppleva sitt liv som meningsfullt är att göra något gott för en annan människa. Som biprodukt kan man få uppleva korta stunder av lycka. Professor emeritus Markku Ojanen säger att ”förbittring är det naturligaste i världen. Det förunderligaste och finaste är att inte bli bitter. Om man märker att man tänker väldigt dystert, kan man må bra av att orka göra något gott för andra och för sig själv. Personligheten förändras såklart inte bara så där, men det gör den inte heller om man inte gör någonting, förutsatt att det finns behov av förändring.” (Demokraatti 2017)

Under alla mina år inom Svenska kyrkan har det också skett mycket gott. Men att berätta om det är till föga hjälp för den som nu känner besvikelse, orättvisa eller till och med oförrätt på grund av kyrkan. Det ska jag skriva om vid ett senare tillfälle.

Ärkebiskop Desmond Tutu sammanfattar hur man i Afrika ser på andra människor: ”En Ubuntu-människa är öppen och tillgänglig för andra, bekräftad av andra, äventyras inte av andras förmågor eller godhet, har en gedigen självkänsla som förstärks av vetskapen om att höra till ett större sammanhang och försvagas när andra förödmjukas eller föraktas och när andra torteras eller förtrycks.”





"Meri, tuo ikuisuus, on täällä ensi kesänäkin. — Mutta olenko itse täällä?" piispa Hellström kirjoitti viimeisenä kesänään artikkelissa, joka julkaistiin Smålandspostenissa elokuussa 1994.

Havet, det eviga: det finns kvar till nästa sommar. — Men kommer jag själv att vara här?" skrev biskop Hellström under sin sista sommar i en artikel som publicerades i Smålandsposten i augusti 1994.

Jäähyväiset kesälle

Elokuun 10. päivän iltana vuonna 1994 jätän hyvästit kesälle.

On merkillinen elokuinen päivä saarellamme Bohuslänissä. Lämpömittari keittiön ikkunassa näyttää 33 astetta. Huomenna on aika pakata auto ja lähteä kuumalle paluumatkalle, takaisin kaikkien velvollisuuksien pariin.

Kesäisen iltahämärän laskeutuessa lähdén Sommarvikeniin: suoraan länteen, valkoisen keskiaikaisen kirkon taakse. Merivesi on vain kohtuullisen lämmintä helteestä huolimatta. Se tarjoaa kuitenkin viilennystä, rauhaa ja aikaa pohdiskelulle. On viimeinen kesäilta saarellamme.

Jään seisoskelemaan rantaviivalle: meren, tuon ikuisuuden, ja ihmisten väliaikaisten asuinsijojen väliselle rajalle. Hetken päästä lähdén kotiin päin, kohti syksyä, vuorten yli vievää polkua pitkin. Kanervat kukkivat jalkojeni juuressa.

Saaristossa kanerva viestittää Kuolemaa. On Vaarallista poimia kanervia sisälle: se on Enne. En oikein tiedä miksi. Ehkä siksi, että kanervan kukinnot nähdään hyvästeinä kesälle ja näin ollen myös viestinä syksystä. Joka vuosi jäähyväiset kesälle tuntuvat vaikeammilta. Se liittyy varmasti siihen, että alitajunta alkaa keskittyä kiihtymiseen ja syksyyn, kuolemaan ja katoavaisuuteen.

Nyt elokuussa kesäinen kukkaloisto on lähes ohi. Mustarastas on lakannut laulamasta. Rantaniityt alkavat kellastua. Kukkaloistosta on oikeastaan jäljellä enää kanerva: Enteineen ...

Aiemmin tiesin, että vuoden kuluttua, kymmenen kuukauden kuluttua, seison taas täällä haahkojen ja lokkien keskellä, kesäisessä kukkivassa poukamassa. Nykyään hyvästeillä on erilainen väriskaala. Ehkä hyvästit ovat tänään ihan tavalliset hyvästit: nähdään taas kymmenen kuukauden kuluttua! Mutta yhä useammin mieleeni tulee, että nämä voivat olla myös viimeiset jäähyväiset.

Meri, tuo ikuisuus, on täällä ensi kesänäkin. Linnut ovat luodollaan. Ranta kukkii kuten aiemminkin: kaikki on ihan kuin aina ennenkin.

Mutta olenko itse täällä?

Satunnaiset vierailijat vaihtuvat. He, jotka kesäisin käyvät niityillä ja poukamassa. Muistan kuvia lapsuudestani. Sama poukama, sama rantaviiva, samat linnut, sama kasvillisuus. Mutta kuvien ihmiset ovat olleet jo kauan poissa. Muistan, kuinka he hyvästelivät kauan sitten karanneita kesiä. Kerran hyvästit jäivät viimeisiksi. Kun kesä taas saapui, heidän paikkansa rannalla oli tyhjä. Tulenko itse takaisin vuoden kuluttua? Onko myös ensi kesä osa aikaani maan päällä?

Kesän kukat nuokkuvat väsyneinä jalkojeni juuressa. Mutta kanerva hehkuu päivä päivältä punaisempana ja kauniimpana.

Tiedän, että paljon tulee tapahtumaan ennen kuin olen taas täällä. Jos niin edes käy. Onneksi kukaan ei tiedä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Mutta sen tiedämme, että syksyn, talven ja kevään myötä tulee ilonaiheita, ongelmia, huolia, suruja.

Kottaraisparvi lähtee lentoon ylläni. Ne ovat aloittaneet matkansa kohti etelää. Sirkat soittavat rantaruohikossa, lokit kirkuvat. Ja Ferlinin vaellus niittyjen halki soi mielessäni:

"Kuka antaa minulle sydämensä iloksi ja lohduksi, tuoksuksi, joka leikittelee poskellain, jotten poluillani kulkiessani, elämän muuttuessa syksyksi, pelkää viimeistä porttiain?"

Minusta runo kuulostaa rukoukselta.

Jan Arvid Hellström

Farväl till sommaren

Kvällen den 10 augusti 1994 tar jag farväl av sommaren.

Det är en märklig augustidag på vår ö i Bohuslän. Termometern i köksfönstret visar 33 grader. I morgon ska bilen packas, en stekhet resa väntar, tillbaks till alla plikter.

I sommarskymningen drar jag mig ner till Sommarviken: rakt västerut, strax bortom den vita medeltidskyrkan. Havet är måttligt varmt trots luftens hetta. Det ger svalka, det ger ro och tid för eftertanke. Det är sista sommarkvällen på vår ö.

Jag blir stående vid strandlinjen: gränsen mellan havet, det eviga, och människors tillfälliga boningar. Så småningom drar jag mig hemåt, mot hösten, längs stigen över bergen. Ljungen blommar vid mina fötter.

I skärgården bär Ljungen bud om Död. Att plocka Ljung och sätta inomhus är Farligt: det är ett Förebud. Jag vet inte riktigt varför. Kanske för att Ljungens blomning uppfattas som ett avsked till sommaren och därmed också som ett bud om höst. För varje år blir avskedet till sommaren svårare. Det hänger väl samman med att medvetandet mera kretsar kring visnande och höst, kring död och förgängelse.

Nu, i augusti, är sommarblomningen nästan över. Koltrasten har slutat sjunga. Strandens ängar börjar gulna. Kvar av blomningen är nästan bara Ljungen: med sitt Förebud ...

Tidigare visste man: om ett år, om tio månader; då står jag här igen bland ejdrarna och måsarna, vid sommarens blommande vik. Numera har avskedet en annan färgskala. Kanske är avskedet i dag bara ett vanligt farväl: vi ses om tio månader igen! Men tanken kommer oftare nu: det kan också vara ett avsked för gott.

Havet, det eviga: det finns kvar till nästa sommar. Fåglarna kommer att finnas där ute vid skäret. Stranden ska blomma som förr: allt kommer att bli som vanligt.

Men kommer jag själv att vara med?

De tillfälliga besökarna växlar. De som om somrarna besöker ängarna och viken. Jag minns bilder från min barndom. Samma vik, samma strandlinje, samma fåglar, samma vegetation. Men bildens människor är borta sedan länge. Jag minns hur de tog avsked från för länge sedan flydda somrar. En gång blev avskedet det sista. När sommaren kom tillbaka var deras plats vid stranden tom. Kommer jag själv tillbaka om ett år? Är också nästa sommar en del av min stund på jorden?

Sommarens blommor slokar trötta kring min fot. Men Ljungen lyser rödare, grannare, dag för dag.

Jag vet: mycket kommer att hända innan jag är tillbaka här igen. Om det nu blir av. Lyckligtvis vet ingen vad som väntar. Men ett vet vi: hösten, vintern och våren kommer med glädjeämnen, problem, bekymmer, sorger.

En flock starrar lyfter över mitt huvud. De har börjat resan söderut. Syrsorna spelar i strandgräset, måsarna skriker. Och Ferlins vandring över ängarna sjunger inom mig:

"Vem ger mig sitt hjärta som en glädje och en tröst,
som en doft som ville leka mig om kinden,
att jag på mina stigar mot förgängelse och höst
inte räds för den yttersta grinden?"

I mina öron låter dikten som en bön.

Jan Arvid Hellström

Taustaa

Växjön hiippakunnan piispa Jan Arvid Hellström kirjoitti "Jäähyväiset kesälle" Smålandsposteniin 19. elokuuta 1994.

Myöhemmin samana vuonna, 29. joulukuuta, hän, piispa Sven Lindegård ja Smålandspostenin toimittaja Bo J Pettersson menehtyivät liikenneonnettomuudessa. Teksti julkaistiin uudelleen Smålandspostenissa piispa Hellströmin kuoleman jälkeen joulukuussa 1994.

"Jäähyväiset kesälle" ovat jäähyväiset saarelle, jolla Jan Arvid Hellström kasvoi, ja sille kodille, johon hän aina palasi.

Bakgrund

Farväl till sommaren skrev Jan Arvid Hellström, biskop i Växjö stift, för Smålandsposten den 19 augusti 1994.

Senare samma år, den 29 december, omkom han tillsammans med biskop Sven Lindegård och journalisten Bo J Pettersson i en bilolycka.

Texten publicerades på nytt i Smålandsposten i samband med hans bortgång i december 1994.

Farväl till sommaren är ett avsked till den ö som Jan Arvid Hellström växte upp på och det hem som han alltid återvände till.

Puhuminen auttaa

Palveleva puhelin on sinua varten. Voit soittaa, chattailla tai lähettää nettikirjeen. svenskakyrkan.se/palvelevapuhelin



Att prata hjälper

Sverigefinska telefonjouren är öppen för samtal, chatt eller digitalt brev.

svenskakyrkan.se/sverigefinska-telefonjouren-papu



Aina on lähdetty

Vähän yli kaksikymppisenä pakkasin laukkuni ja muutin Ruotsiin. Silloin en vielä ymmärtänyt, kuinka suuret seuraukset päätökselläni oli. En ollut ensimmäinen lähtijä, enkä myöskään viimeinen. Moni muutti Suomesta 1950–1970 –luvuilla, kun maaseutu tyhjentyi ja kaupungeissa ei riittänyt työtä kaikille. Vielä aikaisemmin, 1800–1900 –lukujen vaihteessa, lähdettiin Amerikkaan sekä Ruotsista että Suomesta, kun halla vei viljat ja ruoka ei riittänyt kaikille.

Matka kohti tuntematonta oli toivon matkaa kohti uutta elämää.

Kaikkein varhaisimmat Pohjolaan muuttaneet asukkaat ovat olleet tummaihoisia ja sinisilmäisiä. Mannerjään sulaessa tuli ihmisiä idästä ja lännestä eri aikoina, eikä silloin ollut vielä suomalaisia tai ruotsalaisia; meistä nykyisistä asukkaista olivat saamelaiset ensimmäisinä paikalla. Pitkään Suomi oli itäisenä osana Ruotsia. Vasta aika myöhään, 1800-luvulla alkoi kansallinen identiteetti kasvaa juuri suomalaisina, kun Suomi oli autonomisena suuriruhtinaskuntana osa Venäjää.

”Lähde maastasi ja kansastasi”, sai Raamatun Abrahamin kuulla. Hän ymmärsi, että lähtö kotiseudulta, nykyisen Irakin alueelta, oli myös osa suurempaa suunnitelmaa. Joskus on Jumala kutsumassa matkalle ja joskus ovat hätä ja huoli lähettämässä.

Lähteminen voi olla myös seikkailunhalua tai aikuiseksi kasvamista, tai ehkä molempia. On myös uskallettava lähteä omalle sisäiselle matkalle. Aina ei ole edes omaa valintaa, on vain pakko lähteä. Se joka lähtee, jättää myös jotakin taakseen: muistot ja kaipauksen, tuomen tuoksut ja tutun laulun sävelet.

Mikä sitten on suomalaisuutta täällä toisessa maassa? Mikä on identiteettini, vai onko niitä mahdollisesti monta? Olenko suomalainen, ruotsinsuomalainen, vai olenko jossakin välimaassa? Oman maani rajat ovat laajentuneet ja torppapuutarhani täällä on rakas. Monet, jotka tulivat aikaisemmin, saivat kokea syrjintää ja ulkopuolisuutta. Siltä olen itse välttynyt. Uuteen sopeutumisella on kuitenkin myös hintansa. Mehevä suomen kieli saattaa ajan myötä kutistua ”keittiösuomeksi”. Vöyrin ja Närpiön murteita ei myöskään täällä ymmärretä, vaikka nekin ovat ruotsia. Kotona rakastetaan sellaisenaan ja muualla saa usein ansaita paikkansa. Identiteetti kasvaa ja muotoutuu ehkä eniten juuri silloin, kun sitä tavalla tai toisella uhataan. Ruotsi ja Suomi ovat kuitenkin tänä aikana lähempänä toisiaan kuin koskaan aikaisemmin.

Elämä ei pysähdy maastamuuttopäivään, vaan elämä jatkuu muodostaen uusia vuosirenkaita. Se sisin on kuitenkin myös aina matkassa. Raamatussa kerrotaan suvun yhteydessä elämisestä, mutta sieltä löytyy myös monenlaisia matkallelähtijöitä, joita yhdistää tie. Jeesuksen seuraajia kutsutaan usein tien kulkijoiksi.

Identiteetti voi olla laajempaa ja hienosyisempää kuin kansallisuus, kieli tai oma suku. Kansallinen identiteetti voi jopa kääntyä aseeksi vähemmistöjä kohtaan. Tien kulkijoina olemme ainoastaan ihmisiä. Jumala antaa yhä meille toivoa, joka rohkaisee meitä ottamaan uusia askeleita elämässä. Tie jatkuu vielä.

Anna Toivonen

Alltid har man gett sig av

När jag var lite över tjugo packade jag väskorna och flyttade till Sverige. Då förstod jag inte hur stora konsekvenser mitt beslut skulle få. Jag var inte den första som flyttade – och inte heller den sista. Det var många som flyttade från Finland på 1950–1970-talen, när landsbygden tömdes på folk och det inte fanns jobb för alla i städerna. Ännu tidigare, vid sekelskiftet mellan 1800- och 1900-talet, flyttade man till Amerika från både Sverige och Finland när frosten tog säden och maten inte räckte till.

Resan mot det okända var en hoppfull resa mot ett nytt liv.

De första människorna som flyttade till Norden hade mörk hy och blå ögon. När inlandsisen smälte, vandra folk in från både öst och väst vid olika tider, och då fanns det ännu inte några finländare eller svenskar; av dagens invånare var det samerna som var först på plats. Längre var Finland den östra delen av Sverige. Först rätt så sent, på 1800-talet, började en nationell identitet växa fram hos finländarna. Då var Finland en del av Ryssland, som ett autonomt storfurstendöme.

”Lämna ditt land och ditt folk”, fick även Abraham i Bibeln höra. Han förstod att flykten från hemtrakterna, området som i dag är Irak, också var en del av en större plan. Ibland är det Gud som bjuder in en på en resa, och ibland är det nöd och oro som skickar i väg en.

Att ge sig av kan också handla om äventyrlust eller vuxenblivande, eller kanske både och. Man måste också våga ge sig av på sin egen, inre resa. Ibland finns det inte ens något val, man måste bara ge sig av. Den som ger sig av lämnar också någonting bakom sig: minnena och saknaden, doften av häggen och melodin av en bekant sång.

Vad är finskhet här i ett annat land, då? Vad är min identitet, eller har jag kanske flera identiteter? Är jag finländare, sverigefinländare eller något där emellan? Mitt lands gränser har utvidgats, och min torpträdgård här är mig kär. Många som kom hit tidigare blev utsatta för diskriminering och utanförskap. Det har jag sluppit. Att anpassa sig till det nya har dock sitt pris. Det flytande finska språket kan med tiden krympa till ”köksfinska”. Vörå- och Närpesdialekt förstår man inte här, trots att även de är svenska. Hemma blir man älskad som man är, men någon annanstans måste man ofta förtjäna sin plats. Identiteten växer och formas mest kanske just när den på ett eller annat sätt är hotad.

Livet slutar inte den dag man lämnar sitt land, utan fortsätter och formar nya årstider. Det innersta bär man dock alltid med sig. Bibeln berättar om att leva nära släkten, men Bibeln rymmer också många berättelser om avresande, och gemensamt för dem är Vägen. Jesu efterföljare kallas ofta för de som följer Vägen.

Identiteten kan vara något större och mer ingående än nationalitet, språk eller släkt. Den nationella identiteten kan till och med bli ett vapen mot minoriteterna. Som de som följer Vägen är vi först och främst människor. Gud ger oss alltjämt hopp och uppmuntrar oss att ta nya steg i livet. Vägen går vidare.

Anna Toivonen